

Louisa Trustee

Is de dodo dood?

GigaBoek

Proloog

In een café in de buurt van de *Mare Aux Songes*, een streek op het eiland Mauritius, zitten een man en een vrouw van ongeveer vijfendertig jaar. De man, heel knap, heel donker, maar vrij nors zegt: 'Jolien, je bent pathetiek, jullie zijn allemaal pathetiek, wie gelooft er in je verhaal van met deze opgravingen eer te willen bewijzen aan de dodo als symbool van alle uitgestorven diersoorten? Het is niets anders dan een betaalde vakantie. Ik weet dat de Nederlanders op zoek zijn naar een universele absolutie van hun zonden: de vernieling van de wouden, in het bijzonder die van de ebbenhout-wouden op Mauritius, en bovenal het uitroeien van de dodo. Je bent hier met een team van pan-theologen, hydrogeologen, antropologen, archeologen, paleobotanisten en een handjevol dodologen, van wie enkelen afkomstig zijn van het eiland, maar dat is niet genoeg. Je wilt ook nog een schrijver in je team, die jullie dodo-avonturen te boek stelt. Mij valt de eer te beurt om die schrijver te zijn. Je laat mij onder het voorwendsel van een maand vakantie op een paradijselijk eiland hier-naartoe komen. Het project is gefinancierd door vage regeringsinstanties en de Europese Unie met als taak het voorlezen en promoten van mijn vorige boek *De witte dolfijn* en kroniekschrijver spelen van de dodo-expeditie. Laat ik eerst stellen

dat ik jullie geld niet nodig heb, mijn plan dat ik al een hele tijd koester, is een essay te schrijven over een parallel tussen ‘Romeo en Juliette’ en ‘Paul en Virginie’, de twee meest romantische en misgelopen liefdesverhalen uit de geschiedenis. Ik heb daar drie maanden voor uitgetrokken. Ik ben gisteren pas aangekomen en volkomen *gejetlagged* werd ik gedwongen aan te zitten aan een diner van een wetenschappelijk team van vegetariërs, waar ik geen donder mee te maken heb en wier pseudo-idealistische overtuigingen ik niet deel.’

‘Omdat je gisteren aan het diner van het onderzoeksteam naast een veganist zat, zijn het plotse-ling allemaal pseudo-idealistische veganisten. Je overdrijft altijd zo verschrikkelijk en dat de dodo de martelaar is geworden van alle uitgestorven en door uitsterven bedreigde diersoorten, dat is positief. De wereld heeft martelaren nodig.’

‘Het valt mij altijd op hoe slecht jullie wetenschappers geschoold zijn in de tale Kanaäns: Een martelaar is een gelovige die bereid is te sterven voor iets waarin hij gelooft. Wil je de dodo aan de lijst van de martelaren toevoegen en hem in één adem noemen met Stefanus, Jacobus, Filippus, Mattheüs, Lucas, Barnabas en Johannes? Allen om het leven gebracht vanwege hun geloof. Behalve Johannes, die heeft het geloof ik overleefd. De dodo is verdwenen omdat hij de mens niet vreesde. Trouwens, de meeste diersoorten zijn uitgestorven

omdat ze vertrouwen hadden in de mens en niet of te laat begrepen dat er niets gevaarlijker is dan een menselijk wezen. Jullie doen alsof de de dodo een heilige was, die op de wereld terug zal komen zoals de Messiah door middel van DNA. Niet dat jullie daar zelf in geloven. Ik hoop tenminste van niet, maar jullie wekt de verwachting bij de mensen van Mauritius, die dit natuurlijk direct uitbuiten om van hun eiland, hun land de grootste toeristische trekpleister aller tijden te maken. Het paradijs op aarde, zoals de reisfolders beweren. De vraag stelt zich natuurlijk: welk paradijs? Dat van de christenen, van de islam of van de boeddhisten en hindoes? Het paradijs van de islam zit vol met zelfmoordbombers. De hindoes en boeddhisten vinden als ze goed geleefd hebben een plaats bij God in het paradijs. De christenen zijn exclusiever, alleen christenen gaan naar het paradijs.'

Jolien stond op en zei: 'Ik vind een pseudo-filosoof veel erger dan een pseudo-vegetariër. De mensen van de expeditie brengen mij afleiding en tonen mij sympathie, iets waar ik op het ogenblik erg veel behoefte aan heb. Je maakt alles altijd zo ingewikkeld, waarom kun je niet gewoon genieten van een prachtige plek op deze aardbodem van de blauwe lucht, van de purperkleurige zee, van alle mooie mensen. Je bent altijd bezig jezelf te koeioneren en je bent niet in staat gewoon blij te zijn met het feit dat je adem haalt. Je voelt je altijd verheven

boven ieder ander en je bent zo kwaadaardig dat iedereen op den duur genoeg van je heeft, ik inclusief.'

Ze keerde hem de rug toe en liep weg zonder groeten. Hij keek haar na en vroeg zich af waarom dit soort vrouwen, en vooral zij, het slechtste in hem boven haalden. Hij wist dat hij het doelwit was voor vrouwen zoals Jolien. Zij hadden zelf de grote liefde gemist. Zij wisten dat hij een intense en duurzame passie gevoeld had voor een vrouw en hij zou, zo redeneerden zij, die met haar opnieuw kunnen beleven. Zij zouden een einde kunnen maken aan zijn eenzaamheid en bitterheid. Hoe slecht kenden zij mannen, hoe slecht kenden zij hem. Maar waar andere vrouwen na een tijdje hun nederlaag erkenden en inzagen dat hij hier nog lang niet klaar voor was, gaf Jolien nooit op. Ze moest en zou haar doel bereiken. Hij bleef haar nakijken, bewonderde haar ranke gestalte en haar naakte rug met de uitstekende schouderbladen, die eruitzagen als hechtingen van libellenvleugels. Ieder schouderblad was goed voor twee vleugels. Haar benen waren slank en fijn en deden ook aan de poten van een libelle denken. Ze droeg een scharlakenrode, tulen jurk en hij zou niet verbaasd zijn als ze plotseling weg zou vliegen.

Hij had in zijn vijver in Yorkshire ook libellen: groene, blauwe en zelfs rode, die in Europa vrij zeldzaam waren. Hij wist dat een libelle wist te

overleven onder alle weersomstandigheden op onze planeet en dat ze sinds driehonderdvijfentwintig miljoen jaren nauwelijks geëvolueerd was. Hij wist ook dat sedert de Middeleeuwen de libel verbonden werd met de duivel (*la beauté du diable*) en dat een libelle onheil voorspelde, net zoals de slang, net zoals Jolien, die op een libel leek.

Hoofdstuk 1

Kenneth Southam, een vrij bekend Brits schilder en schrijver, bracht zijn vakantie door op het eiland Mauritius, Ile de France, zoals het onder het Franse bewind heette. Hij logeerde in het Shandrani Hotel, gelegen aan een kleine kreek van de *Blue Bay (Cul du Chaland)*, waarvandaan hij per boot tot in de buurt van een weg, die leidde tot de *Mare Aux Songes*, een moerasachtig gebied van een oppervlakte van enkele hectares, was aangekomen. In het begin van de vorige eeuw was dit gebied begroeid met dichte wouden, omgeven door basaltrotsen, uitgedroogde lavastromen en ravijnen, waarin diepe grotten verscholen lagen.

Er deden verhalen de ronde dat zeerovers vanuit de *Cul du Chaland* de kreek op roeiden om hun schatten te verstoppen in de buurt van het moeras in deze grotten, waar niemand ze zou vinden.

Voordat het eiland in Nederlandse handen viel was de *Mare Aux Songes* waarschijnlijk een drinkplaats voor vogels, want veel anders leefde er niet op het eiland.

De Hollanders, die in 1638 in Mauritius het anker wierpen, begonnen vrijwel onmiddellijk met het land te ontbossen, vooral het ebbenhout was erg in trek bij de kolonisten en werd op grote schaal naar Europa verscheept. Op de plek waar

Kenneth nu stond, werd een suikerriet plantage aangelegd, die door slaven, die direct werden ingevoerd uit Afrika, werd bewerkt. Het moerasachtige gebied op de suikerplantage werd grotendeels gebruikt voor het planten van songes (*arum colocasia*), een soort moerasgroente, die de plantage-eigenaars lieten groeien als bijvoeding voor hun slaven.

Hij keek om zich heen en zag op een afstand van ongeveer tien meter een groep drukdoende mensen bezig met opgravingen. Er was een pomp aan de gang en voor zover hij in staat was dit waar te nemen, gaven vooral blanke mannen instructies aan autochtonen, die bijna allen op hun knieën lagen en bezig waren met hun handen en voeten in de modder iets te zoeken.

Hij wist dat al deze mensen deel uitmaakten van de dodo-expeditie, wier taak het was zo veel mogelijk beenderen te verzamelen van deze uitgestorven vogel, die de laatste tijd zo'n populariteit had verworven dat hij tot het symbool van het eiland was geworden. Kenneth had een kennis, een Nederlandse biologe, Jolien Bergman, die deel uitmaakte van deze expeditie en die had geprobeerd hem er ook bij te betrekken. Hij kon een boek over de expeditie schrijven, beweerde zij, en de dodo in de landschappen die hij van Mauritius schilderde, een plaats geven. Zij was ervan overtuigd dat het hem goed zou doen er eens

helemaal uit te zijn en zij had hem verzekerd dat zowel boek als schilderij als zoete broodjes verkocht zouden worden. Hij had haar vrij bruusk gezegd wat hij van haar en haar expeditie dacht en hij had er spijt van, maar waarom konden de mensen en vooral de vrouwen hem niet met rust laten? Hij had zijn vrouw ongeveer een jaar geleden verloren. Hun huwelijk van zeven jaren was als een droom voorbijgegaan tot zij plotseling gestorven was. Zij hadden elkaar op het eiland Mauritius leren kennen. Hij was daar om te schilderen en zij als beloning van haar ouders voor haar met goed gevolg afgelegde gymnasium-examen. Haar ouders waren tegen het huwelijk geweest, ze was nog te jong. Ze moest eerst studeren en een beroep hebben en al dat soort flauwe onzin. Als ze zo tegen een huwelijk waren, hadden ze hun beeldschone dochter niet naar Mauritius laten gaan, maar naar Lapland of Noorwegen. Mauritius was het *Ile d'Amour*, een oord van zoete wellust en van zingenot, waar verliefd worden een traditie was in de geest van Paul en Virginie.

Het was van hem natuurlijk een grote vergissing geweest nu hiernaartoe te komen. Hij had het gezien als een soort pelgrimstocht, maar alles riep herinneringen op en elke herinnering deed pijn. Hij sliep vrij goed, maar bij het ontwaken, als hij er zich langzaam van bewust werd dat zij nooit meer

terug zou komen en dat hij haar nooit meer zou zien, welke het verdriet weer in hem op en deed zijn ademhaling stokken; en als hij zich probeerde te herinneren hoe hij zich gevoeld had toen alles nog gewoon was, kon hij dat niet meer. Hij wist alleen met zekerheid dat niets ooit meer gewoon zou worden. Hij had met Yolande zijn leven willen delen, kinderen bij haar willen krijgen, oud met haar willen worden, zo mogelijk heel oud, maar het lot of iemand die het niet goed met hem voorhad, had anders beslist. Zijn idee was hier een maand of drie te blijven en een roman te schrijven over romantische liefde, die niet had moeten zijn en een parallel te trekken tussen Romeo en Juliette, de romantische jonge minnaars van Shakespeare en Paul en Virginie, de preutse geliefden van Bernardin de St. Pierre.

Hij verwijderde zich van de opgravingen en liep in westelijke richting over de suikerplantage Mon Tresor over de *Mare Aux Songes*, die men nu vaak la *Mare Aux Dodo's* noemde, want hier werden voor het eerst de beenderen van deze sinds vierhonderd jaar uitgestorven vogel gevonden. Het gehele moeras was overgroeid met een soort lang buigzaam riet, dat men *voondre* noemt. Men had sinds een aantal jaren een poging gewaagd om de oorspronkelijke plantengroei weer te herstellen en er groeiden nu - alhoewel nog op vrij bescheiden schaal - eucalyptusbomen, reizigerpalmen en roze

pepers. Hij liep in westelijke richting, zonder bepaald doel, langs een bomenaanplant, die volgens zijn reisgids van het eiland Mauritius, *Bois Boeuf* of wel *Gastonia Mauritanica* heette. Hij genoot van de adembenemende stilte die de dodo's achtergelaten hadden. Hij dacht terug aan de tijd dat Mauritius van de zee tot het gebergte begroeid was met dichte wouden en de dodo en andere, ook reeds uitgestorven soorten, een vredig leven leidden zonder natuurlijke vijanden.

Hij mijmerde over de dodo, waarom maakten de mensen zo'n misbaar over een onaantrekkelijk en nutteloos dier, waar er zo veel mooie en interessante diersoorten uitgestorven waren of bezig waren uit te sterven?

Het was misschien omdat het zo'n meelijwekkend wezen was. Op de afbeeldingen, die natuurlijk nauwelijks op feiten gebaseerd waren, was hij altijd weergegeven als een onhandig, tragisch, onschuldig slachtoffer. Niemand wist precies hoe de dodo eruitgezien had. Op de prenten die hij in Engeland gezien had, was de dodo een afstotend, onhandig en weinig harmonisch gebouwde vogel, wiens roem begonnen was toen in het meest beroemde kinderboek van de negentiende eeuw 'Alice in Wonderland', Lewis Carroll de dodo introduceerde. Hij werd hier voorgesteld als een pathetische onnozelaar, maar vanaf dat ogenblik wist haast iedereen wie de dodo was.